

Die eulogie in 1 Petrus 1:3-12

J.H. Barkhuizen
Departement Antieke Tale
Universiteit van Pretoria
PRETORIA
E-pos: barkhuiz@libarts.up.ac.za

Abstract

The eulogy in 1 Peter 1:3-12

The eulogy in 1 Peter 1:3-12 shares a common form with those found in Luke 1:68-79, Ephesians 1:3-14 and the shortened version in 2 Corinthians 1:3 f.f. As in the case of Ephesians 1:3-14, the eulogy in 1 Peter plays an important introductory part: it sets the argument of the author in motion and contains themes and motifs that figure prominently in the remainder of the letter. In this article the focus is a possible strophic division of the eulogy, followed by a discussion of its formal characteristics, and its theological perspective. The style of the eulogy sets it clearly apart from that of the rest of the letter, and several rhetorical features as well as some grammatical problems are discussed. The main thrust of its theological perspective is the new birth of the believers, initiated through the resurrection of Jesus Christ. This new birth entails a life infused with a living hope focused on their future inheritance and salvation, preserved for them by the power of God, and which will be finally realised at the revelation of Christ at the end of times. This hope, and the love and faith of the readers, will sustain them amidst their present hardships and sufferings. The eulogy thus forms the basis for the author's exhortations, expressed from 1.13 f.f., towards a life of faithful endurance.

1. Doelstelling

In sy navorsing oor 1 Petrus wys Schutter (1989:32-33) op die feit dat verskeie nie-Bybelse formele bronne in 1 Petrus teruggevind kan word, onder andere geloofstellings, himniese fragmente, doksologie en eulogie (kyk ook Richard, 1986:127-129). In hierdie artikel is dit juis die *eulogie* wat in die kollig sal kom.

Die eulogie wat byvoorbeeld Lukas 1:68 (Εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ) 2 Korintiërs 1:3 (Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ), en Efesiërs 1:3 (Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) as sodanig aanmerk, word ook teruggevind in 1 Petrus 1.3, terwyl die doksologiese refrein wat die himne in Efesiërs 1:3-14 strofies afbaken (Barkhuizen, 1990:390-413), te wete εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ (1:6) en εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ (1:12/14) in 1 Petrus 1:7 weerklank vind: εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν (Thüren, 1995:96). Daarby onderskei die opeenhoping van adjektiewe, partisipia, apposisies, en ondergeskikte sinne (Lohse, 1986:47) dit duidelik van die styl in die res van die brief (uitgesonderd 2:22-24 en 3:18-22, wat poëtiese trekke vertoon – vgl. Arichea & Nida, 1980:81).

Reeds uit die prominente posisie wat die bogenoemde eulogieë in die onderskeie tekste (evangelie- en briefgenre) inneem, dit wil sê reg aan die begin van die teks, wil dit voorkom asof hulle in dié teks die funksie van *exordium* of *prooemium* beklee. Indien dit wel so sou blyk, antisipeer hulle temas of motiewe wat verder in die betrokke teks uitgewerk word. Die doel van hierdie artikel is om deur 'n analise van die eulogie in 1 Petrus 1.3 e.v. die *exordium*-aard daarvan tot uitdrukking te bring. Om dit te kan verwesentlik is die interpretasie daarop gerig om antwoorde te gee op die volgende vrae:

- Wat is die presiese afbakening van die eulogie? (par. 2.1)
- Watter formele elemente kom hierin na vore; en wat is hulle funksie ten opsigte van die moontlike strofiese opbou van die eulogie? (par. 2.2-4)
- Wat is die teologiese perspektief van die eulogie? (par. 3)
- Watter funksie het die eulogie in die breëre opset van die brief? (par. 4)

2. Afbakening en strofiese opbou van die eulogie

As breë beginsel in die proses van afbakening en strofiese opbou is eerstens uitgegaan van die metode van *diskoersanalise* soos dit in die geval van 1 Petrus 1:3-13 reeds deur Du Toit (1974) toegepas is. Hierby moet egter in gedagte gehou word dat ons hier met 'n *bepaalde* diskoers te doen het, te wete 'n *eulogie* of *loflied*, wat bepaalde kenmerke weerspieël wat kan dien om die afbakening en opbou vas te stel. Terselfdertyd moet die oog ook gehou word op *poëtiese* en *retoriese* konvensies wat deel uitmaak van antieke tekste in die algemeen, en *himniese* tekste in besonder.

2.1 Afbakening

Die presiese omvang van die eulogie word verskillend afgebaken: dit wissel van 'n eenheid wat bestaan uit verse 3-4/5 (Deichgräber, 1976: 77), 3-7 (Sanders, 1962:357), 3-12 (Windisch, 1951:52; Coutts, 1956: 115-127; Chevalier, 1972:134; Thurén, 1995:90-105; Achtemeier, 1996: 90), en 3-13 (Du Toit, 1974:65/70).

Gewoonlik bevat 'n eulogie twee basiese elemente: die oproep of stelling dat God *geprys en gedank* (moet) word (Kroll, 1968:3-17; White, 1972; 1984:1730-1756; Coutts, 1956:115-127), gevolg deur die redes daarvoor. As sodanig is dit 'n bekende Ou-Testamentiese en Joodse formule: in die Ou Testament vind ons dit terug in onder andere Genesis 9:26, Psalms 66:20; 72:18; 106:48; en in Joodse geskrifte in byvoorbeeld 2 Makkabeërs 15:34.

Bloot grammatikaal gesien, vorm verse 3-12 'n hegte eenheid (in die Grieks is dit één sin), en dit geld as 'n sterk argument om dit as die volledige eulogie te aanvaar:

- 3-5 bevat die spesifieke lofprijs met die redes daarvoor;
- 6-12 vorm dan sowel inhoudelik as grammatikaal (Du Toit 1974:64) 'n uitbreiding op die lofprijsing van God, net soos dit ook die geval is in die *Magnificat* en *Benedictus* en die eulogie in Efesiërs 1.3-14.

2.2 Strofiiese opbou

2.2.1 Kolon-struktuur

As verse 3-12 in kola verdeel word,¹ kan 6 kola (met kommata) teruggevind word, wat as basis kan dien om deur middel van verdere beginsels tot 'n moontlike strofe-indeling te kom:

1. God, die Vader van ons Here Jesus Christus moet geprys word!
 - In sy groot ontferming het Hy ons die *nuwe lewe* geskenk
 - * deur die *opstanding* van Jesus Christus uit die dood
 - * met die oog op 'n lewende *hoop*
 - * en 'n onverganklike, onbesmette en onverwelklike *erfenis* wat in die hemel ook vir *julle* bewaar word;
 - en omdat *julle* glo, word *julle* ook deur die krag van God bewaar vir die *saligheid*
 - wat reeds gereed is om aan die einde van die tyd *geopenbaar* te word.

¹ Ter wille van ruimte word die voorafgaande ontledings in kola en kommata weggelaat.

2. Hierin sal julle julle verheug²

- selfs al is dit nodig dat *julle* 'n kort tydjie *bedroef* gemaak (sal) word deur allerhande beproewinge
 - * *sodat* die egtheid van julle *geloof* getoets kan word;
julle *geloof* is kosbaarder as goud wat vergaan,
en wat ook getoets word met vuur;
 - * en *sodat* (julle geloof) lof en heerlikheid en eer waardig mag wees by die wederkoms van Jesus Christus.

3. Hom het julle lief, al het julle Hom nie gesien nie;

4. En julle sal met 'n onuitspreeklike en heerlike blydschap gevul wees,

- deur in Hom te glo al sien julle Hom nou nie,
- terwyl julle so die verlossing verkry,
 - * wat die einddoel van julle geloof is.

5. In verband met hierdie saligheid het *die profete* deeglik en noukeurig ondersoek ingestel;

- *hulle* het die genade verkondig wat vir julle bestem is!
- *hulle* het probeer naspour wie en watter tyd die Gees van Christus in hulle bedoel het ,
 - * die Gees wat vooruit verkondig het dat Christus moes *ly* en daarna *verheerlik* word.

6. Aan hulle is openbaar -

- dat *wat* hulle geprofeteer het
 - * nie vir hulle self bedoel was nie,
 - * maar vir julle.

Dit is nou aan julle bekend gemaak
deur *dié* wat die evangelie aan julle verkondig het
deur die Heilige Gees
wat van die hemel af gestuur is;

Dit is dinge waarin selfs engele begeer om insig te kry.

2.2.2 Lof-element as struktureringselement

Wanneer daar nou nader gekyk word na 'n moontlike strofiese opbou, kan die volgende in gedagte gehou word:

- Kolon 1 (verse 3-5) vorm 'n hegte eenheid omdat dit die *lof-element* in engere sin van die woord bevat met die direkte rede daarvoor as *eerste* hoofuitbreiding op die lof-element.

2 Vir hierdie toekomstige gebruik van die praesens, sien bespreking hieronder.

- Die verdere indelings loop gewoonlik uiteen wanneer dit kom by kola 2-6 (verse 6-12). Het ons hier met drie of vier strofes te doen, en waar word elkeen afgebaken?

2.2.3 Relatiewe voornaamwoorde as struktureringselement

As ons verse 3-5 op grond van sy hegte lof-element as 'n eerste strofe neem, vorm vers 6 die begin van 'n volgende strofe, wat ingelei word deur 'n relatiewe voornaamwoord met preposisie. Op grond hiervan sou dit moontlik wees om die voorkoms van die relatiewe voornaamwoorde wat in verse 8-12 voorkom, tot sy volledige konsekwensie deur te neem. Hiervolgens kan die gedeelte dan in vyf strofes ingedeel word:

- 1:3-5: strofe een (basiese lof-element);
- 1:6: ἐν ∅ sluit aan by die frase “in die laaste tyd” van vers 5 = strofe twee;
- 1:8: ὅν sluit aan by vers 7 se “Jesus Christus” = strofe drie;
- 1:10: περὶ ½S sluit aan by vers 9 se “verlossing” = strofe vier;
- 1:12: οἷς sluit aan by vers 11 se “profete”, vervat in die werkwoord ἐραυνῶντες = strofe vyf.

2.2.4 Doksologie as struktureringselement

Vers 7 word afgesluit met die refreinagtige doksologie wat ook uit die eulogie van Efesiërs 1:3-14 bekend is – met 'n driemalige voorkoms aldaar. Om hierdie rede sluit Sanders (1962:357) die eulogie dan ook af met vers 7, terwyl dit in bogenoemde afbakening bevestig dat verse 6-7 'n strofe vorm, wat weer eens die relatiewe voornaamwoord waarmee vers 8 begin, as moontlike afbakeningsbeginsel in hierdie geval ondersteun!

2.2.5 Trinitariese konsep as struktureringselement?

Waar verse 3-12 as volledige eulogie geld, wys Coutts (1956:115-127) daarenteen, in vergelyking met Efesiërs 1:3-14, op die bekende kenmerke wat dit deel met genoemde Efese-passasie: die eulogie-formule (1.3a), die doksologiese formule (1.7) en (volgens hom) die trinitariese struktuur. Alhoewel die teologiese perspektief van Efesiërs 1:3-14 wel 'n trinitariese perspektief bevat, soos ook hier in 1 Petrus 1:3-12, het Barkhuizen (1990:390-413) dit afgewys as enigste afbakeningsbeginsel en 'n nie-trinitariese strofe-bou vir Efesiërs 1:3-14 voorgestel. In hierdie verband waarsku Du Toit (1974:69) dan ook teen 'n blote gedagte- of inhoudelike konsep as struktureeringsbeginsel: “And yet a Trinitarian divisioning, regardless of its beauty and theological importance, should

not be regarded as a decisive principle for classification here.” Alhoewel die Gees van Christus (= Heilige Gees) in verse 10-12 voorkom en hierdie verse op grond hiervan as één strofe ingedeel sou kon word, is die probleem met ’n trinitariese perspektief dat sowel God (die Vader) as Jesus Christus in die *eerste* strofe voorkom.

Opsommend sou dan gestel kan word dat ons hier met ’n tipiese eulogie te doen het (3-5), waaraan daar deur middel van ’n konstante gebruik van relatiewe voornaamwoorde en ’n doksologiese frase, *vier* eenhede (soos aangedui onder 2.2.3 hierbo), toegevoeg word as verdere uitbreiding op die lof-element van 3-5.

2.2.6 Enkele ander strofiese strukture

- Chevalier (1972:134) se indeling is dié van drie strofes: 3-5; 6-9; 10-12, waardeur egter eerstens die afsluitende funksie van die doksologie van vers 7 aan effektiwiteit inboet, en tweedens die afsluitende parallel (ἀποκαλυφθῆναι – ἀποκαλύψει) in vers 5-7 geïgnoreer word.
- Achtemeier (1996:90) verdeel dit in drie dele, waarvan die tweede en derde deel elk twee onderafdelings bevat wat deur middel van relatiewe sinne (!) ingelei word. Die groot skeidings val vir hom in 1:6 en 1:10. Sy indeling is dan: strofe 1 = 3-5; strofe 2 = 6-9 (a. 6-7; b. 8-9); strofe 3 = 10-12 (a. 10-11; b. 12). Dit beteken dat hy in werklikheid ook ’n vyfdelige eenheid ondersteun.
- Thurén (1995:90-105) verdeel dit in vier strofes: 3-5; 6-7; 8-9; 10-12. Ook Du Toit (1974:70) groepeer 10-12 saam, en alhoewel hy ook uitkom by vyf strofes, is dit as gevolg van die feit dat hy vers 13 as ’n résumé vertolk. Die verskil kom by hierdie twee geleerdes in by verse 10-12, wat ’n mens as eenheid sou kon beskou, maar soos hierbo aangetoon, wil dit tog lyk of die voorkoms van die relatiewe voornaamwoorde tesame met die kolon-indeling hier eerder *twee* strofes meer aanvaarbaar maak.

2.3 Bespreking van grammatikaal-formele aspekte

Voordat daar by die teologiese perspektief gekom word, volg eers ’n bespreking van bepaalde *formele aspekte* wat vir die interpretasie van belang is.

- Die *eulogie* self (1:3) kan óf as imperatief (laat God geprys word) óf as stelling gelees word (God word geprys).
- Die *formele aanmerk* van die rede(s) vir die lof op God het ooreenkomste met dié van ander eulogieë. In Lukas 1:68 word dit aangemerkt deur ὅτι, in 2 Korintiërs 1:3 en Efesiërs 1:3 deur die lid-

woord met partisipium net soos hier in 1 Petrus 1:3 – ὁ παρακαλῶν in 2 Korintiërs 1:3 en ὁ εὐλογήσας in Efesiërs 1:3 in vergelyking met ὁ ἀναγεννήσας in 1 Petrus 1:3. In hierdie passasies word respektiewelik ὁ παρακαλῶν in vers 5 deur ὅτι καθὼς en ὁ εὐλογήσας in vers 4 deur □καθὼς en ὁ ἀναγεννήσας in vers 3b deur κατ• gevolg.

- Die nuwe lewe wat God hulle gegee het deur die opstanding van Jesus Christus, word *formeel* benadruk deur die *assonerende* herhaling van ἀνα- in ἀναγεννήσας – ἀναστάσεως.
- Hierdie nuwe lewe word op drie vlakke omskrywe as □ ἐλπίς (vers 3), κληρονομία (vers 4), en σωτηρία (vers 5). *Formeel* word dit weer bevestig deur die drie maal herhaalde voorsetsel εἰς voor hierdie drie selfstandige naamwoorde.
- Die *opeenstapeling van adjektiewe* van die drie adjektiewe, met alliterasie van a-privatum, en assonansie (-αρτον, -αντον, -αραντον), wat “erfenis” omskrywe (vers 4), beklemtoon die intrinsieke waarde van sowel die erfenis as die gelowiges se verlossing ten opsigte waarvan die lesers deur God *beskerm* word (waar ἐν in die frase ἐν δυνάμει – vers 5 – oorsaaklike funksie besit; vgl.Thúren, 1995:71).
- Die *tydsverwysende* relatiewe uitdrukking (begin vers 6) het as antesedent “in die laaste tyd” (vers 5). Dit beteken dat die relatiewe voornaamwoord na καιρῷ ἐσχάτῃ verwys. As die antesedent καιρῷ□ is, moet ’n mens dan die teenwoordige (indikatiwe, nie imperatiwe) tyd van die werkwoord ἀγαλλιᾶσθε toekomstig verstaan.
- Die werkwoord ἀγαλλιᾶσθε wat ’n eskatologiese ondertoon dra (Kendall, 1986:108; Martin, 1992:307), kan op drieërlei wyses verstaan word (Goppelt, 1978:98-99; Martin, 1992:307-312):
 - (1) as teenwoordige tyd met teenwoordige betekenis: “julle verheug julle”;
 - (2) as teenwoordige tyd met toekomstige betekenis: “julle sal julle verheug”;
 - (3) as teenwoordige tyd met imperatiwe krag: “verheug julle dan”.

Die korrekte interpretasie van hierdie werkwoord is afhanklik van vier eksegetiese kwessies: (a) die modus daarvan; (b) die tydsverwysing van die partisipia afhanklik daarvan; (c) die ansedent en geslag van die relatiewe voornaamwoord ∅ in vers 6; en (d) die gebruik van die teenwoordige indikatief met toekomstige betekenis.

- (a) Die vorm ἀγαλλιᾶσθε kan óf indikatief óf imperatief wees. Die keuse vir imperatief (Du Toit, 1974:70) stuit egter teen die feit dat die skrywer in hierdie *inleidende* gedeelte eers die konteks *stel* waarin die brief gelees moet word, terwyl die aansporings

eers in 1:13 begin (Kendall, 1986:104). Die indikatief lyk dus na 'n beter keuse.

- (b) Die tydsverwysing van die aoristus partisipium $\lambdaυπηθέντες$ word nader bepaal deur $\acute{\alpha}\rho\tau\iota$ "nou", sodat die teks laat blyk dat die lyding nou (in hierdie tyd van die lesers) plaasvind. Deur hierdie bywoord met die aoristus partisipium te gebruik, gaan die handeling van die partisipium die handeling van die hoofwerkwoord vooraf:

This adverbial adjunct $\acute{\alpha}\rho\tau\iota$ creates an antithesis between the present events expressed by the participles and the future events expressed by the main antithesis between the present verb $\acute{\alpha}\gammaαλλιᾶσθε$ (Martin, 1992: 309).

Louw en Nida (1988:67.38) se inskrywing bevestig hierdie standpunt deur na $\acute{\alpha}\rho\tau\iota$ te verwys as "a point in time simultaneous with the event of the discourse itself". Die enigste manier hoe hierdie teenswoordige lyding vóór die vreugde kan plaasvind, is as die vreugde as toekomstig veronderstel word. $\acute{\alpha}\gammaαλλιᾶσθε$ moet derhalwe gesien word as teenwoordige tyd met toekomstige betekenis.

- (c) Die derde saak is die antesedent en geslag van die relatiewe voornaamwoord aan die begin van vers 6. Alhoewel die argument dat dit onsydig is en na die hele voorafgaande drie verse verwys (3-5)³, grammatikaal moontlik is (vgl. Thurén, 1995:71; Du Toit, 1974:68; Achtemeier, 1996:100-101), is die eenvoudigste oplossing om dit te laat terugverwys na $\kappaαιρῶ \acute{\epsilon}\sigma\acute{\chi}ατᾶ$ (einde vers 5), net soos dit ook die geval is in 3:19, waar die relatiewe voornaamwoord terugverwys na die direk voorafgaande selfstandige naamwoord $\piνεύματι$ (kyk ook Fink, 1967:33-39).
- (d) Wat die laaste aspek betref, wys grammatici daarop, en bevestig verskeie Nuwe-Testamentiese voorbeelde dit dat die teenwoordige tyd toekomstige betekenis kan besit. Smyth (1959:par.1879) sê byvoorbeeld: "The present is used instead of the future in statements of what is immediate, likely, certain ...", en Blass *et al.* (1979:par. 323) stel dit nog duideliker: "Bei bestimmten Versicherungen tritt ... gern das lebhaft vergegenwärtigende Präsens für das Futurum ein" (vgl. Rom. 2:16; 1 Kor. 15:32; Mark. 9:31). In die lig van wat hierbo

3 Dit wil sê: op grond van wat in 3-5 gesê is, kan die gelowiges hulle *hier en nou* verheug.

gestel is, kan vers 6 soos volg vertaal word: “... op welke tyd sal julle julle verheug alhoewel dit nou nog nodig is dat julle vir ’n kort tydjie lyding ervaar deur menigvuldige beproewinge”.

- Verse 8-9 geld as *oksimoron*, waardeur liefde vir en geloof in Christus gestel word teenoor die nie-sien van Christus. Die nie-sien van Christus en hulle verlossing kon gegeld het as ’n struikelblok en tot ’n ondermyning van hulle lewende hoop. Tog gebeur dit nie, waardeur die egtheid van hulle liefde en geloof deur die skrywer beklemtoon word.
- Formeel bied vers 8 met sy *parallele genegativeerde* frases, waarin twee verskillende negatiefvorme (οὐκ, μὴ) en twee verskillende werkwoordtipe (verlede en teenwoordige tyd) voorkom, probleme:
 - Die οὐκ, wat ’n historiese feit ontken, word nie gewoonlik met ’n deelwoord gekonstrueer nie, maar wanneer dit wel gebeur, gaan dit oor ’n algemeen geldende⁴ saak: hulle het nie die historiese Jesus gesien nie. ΜΖ, aan die ander kant, word hier in sy gewone funksie met ’n deelwoord gekonstrueer, en dui op hulle huidige nie-sien van Jesus.
 - Andersins kan die tweede frase bloot die eerste versterk: “alhoewel nie, tog ... alhoewel nie, tog ...”

Achtemeier (1996:103) wil die probleem van hierdie parallele frases oplos deur εἰς ὃν met ἀγαλλιᾶσθε, en nie met πιστεύοντες nie, te verbind: “in whom, although you do not now see but believe, you rejoice”. Die probleem hiermee, soos hyself ook toegee, is dat die primêre parallel deur “liefhê” en “verheug” gevorm word, terwyl, soos in hierdie artikel betoog word, die blydschap toekomstige betekenis dra.

- Die gedagte van verlossing, waarmee strofe 3 (verse 8-9) afgesluit word, word in die vorm van ’n κλίμαξ hervat in die begin van strofe 4 (vers 10), waardeur die skrywer hierdie konsep van verlossing (in aansluiting by vers 4 – einde van die vers!) benadruk as troos vir sy lesers wat te midde van verontregting moet lewe.
- In vers 10 beklemtoon die retories en stilisties *assonantiese paar* en hendiadis ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν, opgevolg deur die etimologies verwante ἐραυνῶντες, asook die herhalende προ- in προφητεύσαντες ... προμαρτυρόμενον (al word laasgenoemde van

4 Hierdie funksie, wat nie baie voorkom nie, kan verder soos volg verduidelik word: ’n frase soos byvoorbeeld οὐκ εἰδόντες het die generiese betekenis van “die domkoppe”, teenoor μὴ εἰδόντες se betekenis van “(alhoewel) hulle (wat) nie geweet het nie”.

die Gees van Christus gesê) die volgehoue en deeglikheid van die profete se strewe om tot kennis te kom van hierdie verlossing.

- Grammatikaal lewer τίνα ἢ ποῖον (vers 11) probleme: albei kan verstaan word as vraende adjektiewe by καιρὸν (“watter of welke soort tyd”), of τίνα kan gesien word as vraende voornaamwoord wat selfstandig gebruik word: “wie en welke soort tyd”. Albei gebruike kom in die Nuwe Testament voor, maar Achtemeier (1996:109) oordeel dat “inquiry into events and times is more frequent in apocalyptic Judaism than inquiry into person and times ...” Hierteenoor argumenteer Kilpatrick (1986:91-92), in aansluiting by Blass *et al.* (1979:298(2)) wat sê dat τίς gewoonlik ’n voornaamwoord is en ποῖος ’n adjektief, oortuigend⁵ vir die verstaan van die frase as: “*wie* is die Messias en *wanneer* sal Hy kom?” Vir hierdie Messiaanse identiteit kan tekste soos Matteus 11:3, Markus 8:29 en Lukas 3:15 vergelyk word, en vir die *tyd* Handeling 1:6.
- In vers 12 vervul sowel die relatiewe voornaamwoord (οἷς) as die werkwoord ἀπεκαλύφθη ’n *formele rol* in die teks. Daar is reeds gewys op die relatiewe voornaamwoord οἷς se afbakeningsfunksie, terwyl die driemalige voorkoms van die relatiewe voornaamwoord (οἷς, ἕ, εἰς ἕ) volgens Achtemeier (1996:90) ’n manier kan wees om die afsluiting van die *prooemium* aan te dui.
- ἀπεκαλύφθη (vers 12) neem die *herhalende* begrip “*openbaring*” en “*openbaar*” (op prominente posisies in die teks: verse 5/7) tot sy konklusie, en vorm daarmee saam ’n reeks van passiewe in hierdie slotstrofe: “is geopenbaar” (aan die profete), “is verkondig” (aan die lesers), en “is gestuur” (van die Heilige Gees gesê). Sulke passiewe is tipies van *belydenisformulerings*, soos byvoorbeeld in 1 Timoteus 3:16b gesien kan word, en waardeur die afbakening van die eulogie tot en met vers 12 onderstreep word.
- Ten slotte wil die *herhaling* van die woord “julle” in vers 12, die eerste keer in *jukstaposisie* met die “profete” (ἐαυτοῖς ὑμῖν), om groter kontras te verleen, die bevoorregte posisie van die lesers bo dié van profete én engele beklemtoon.

3. Teologiese perspektief

Die eulogie vorm deel van die *exordium* of *prooemium*⁶ van die brief (1:1-12). As sodanig wil dit, soos elders by Paulus, as *funderende*

5 Kilpatrick (1986) verwys na verskeie gebruike in die Nuwe Testament om sy argument te staaf.

6 Vir hierdie twee terme kyk Quintilianus *Inst.* 4.1.5. Die inleidende twee verse (1.1-2) geld as die *inscriptio*.

inleiding tot die hoofgedeelte van die brief dien, want die gedagte van 'n lewende hoop te midde van beproewinge en lyding figureer prominent in die eulogie. Kendall (1986:104) skryf in dié verband: “The author’s introductory declarations concerning the nature of Christian existence serve as the foundation for the exhortations that compromise the bulk of the epistle (1:13-5:11)”. Ten spyte van Goppelt (1982:161-178) en Neugebauer (1980:61-86) wat die lydingskarakter van die brief afskaal tot blote diskriminasie eerder as werklike vervolging, is die talle verwysings na “ly”/“lyding” in verhouding met die brief te opvallend. Die brief is gerig tot Christene wat onder lydingsomstandighede verkeer. Dit is die skrywer se bedoeling om hulle te versterk en te troos te midde van hulle aanvegtinge (Lohse, 1986:42).

Soos reeds geblyk het uit die formele uiteensetting, beslaan die eulogie 'n uitgebreide motivering waarom God onder sodanige omstandighede geprys moet word, en die indeling (en die bespreking) van 1:3-12 in “strofes” help inderdaad om die komplekse gedagtegang van die eulogie te volg.

3.1 Strofe 1 (verse 3-5):

Soos aangedui in die inleidende paragraawe, gebruik die skrywer 'n bewoording wat ooreenstem met dié wat Paulus (en Lukas) gebruik, wat daarop dui dat dit as tradisionele formulering binne die kerklike liturgie bestaan het: “an early Christian doxological formula” (Achtemeier, 1996: 93). Die verwysing na God as “die God en Vader van ons Here Jesus Christus” is 'n nadere omskrywing van Lukas se “die Here, die God van Israel” (1:68), wat uit die Ou Testament stam – 1 Samuel 25:32; 1 Konings 1:48; Psalms 40:14; 71:18: Israel het God ook geken as “Vader”, maar hier word die volle openbaring van God se Vader-verhouding met sy volk in Jesus Christus uitgelig. Hierdie besondere openbaring word versterk deur die verwysing na Jesus as κύριος, die LXX-titel van God in die Ou Testament. Die uitdrukking “Jesus is Here” was 'n vroeg-Christelike belydenisformule (kyk Hand. 8:16; 19:5; Rom. 10:9; 1 Kor. 12:3; 2 Kor. 4:5; Fil. 2:11, en Ignatius (*Ad. Eph.* 7.2). Kelly (1969:47) meen dat dit aan Jesus toegeskryf is as verrese en opgevaarde Here.

Die motivering om God te prys is gebaseer op verskeie sake wat soos 'n bouwerk daargestel word: die een “rede”/“motivering” vloei oor in die ander en vergestalt sodoende die totale verhouding van God die Vader tot sy volk in Jesus Christus. Die kernbegrippe is ἔλεος, ἀναγεννήσας, ἐλπίδα, ἀναστάσεως, κληρονομία en σωτηρία.

- Die basis van hierdie verhouding tussen God en sy volk/gemeente het sy oorsprong in sy medelye en barmhartigheid, soos Petrus dit in 2:10 omskrywe (kyk ook Tit. 3:5):

οἱ ποτε οὐ λαὸς
νῦν δὲ λαὸς θεοῦ,
οἱ οὐκ ἠλεημένοι
νῦν δὲ ἐλεηθέντες.⁷

Die feit dat Petrus dit omskrywe as “groot”, is waarskynlik ’n bewuste terugspieëling van Ou-Testamentiese taalgebruik, soos te vinde in Eksodus 34:6; Numeri 14:18; Psalm 86:5,15.

- God se barmhartigheid is daarop gemik om hulle wat in Hom glo nuut te skep, wat hier (en in 1:23 en 2:2) in ’n soortgelyke beeld uitgedruk word as Jesus se voorstelling daarvan in Johannes 3:3-8 teenoor Nikodemus, en ook verwoord is in Efesiërs 2:4 e.v., Titus 3:5b, 1 Johannes 2:29; 3:9; 4:7; 5:1, en Jakobus 1:18. Sowel Hippolytus (*Ref.* 5.8.10;23) en Tertullianus (*De bapt.* 5.1) bevestig dat hierdie beeld ook in die Hellenistiese wêreld figureer: die volgelinge van Isis (kyk Apuleius, *Met.* 11.21), Mithras en Kubele (CIL VI,510) het bekend gestaan as *renati* (nuutgeborenes) op grond van hulle sakramentele inwyding. Dit beteken egter nie dat die gebruik van die beeld hier noodwendig onder Hellenistiese invloed staan nie, en dit is verder belangrik om daarop te wys dat alhoewel Christelik-literêre *forme* ooreenkomste vertoon met nie-Bybelse *forme*, die *inhoud* uit die Christelike milieu self stam (die geïnspireerde openbaring van God). Christene is dus mense wat in Christus “nuutgeskep” is en daarom *nuwe mense* is. Louw en Nida (1988:13.55) wys daarop dat “In its NT usage ἀναγεννάω, of course, has nothing to do with birth as such, but refers to a radical change in personality ...”. Dit word ook bevestig deur Achtemeier (1996:94) dat dit om meer as net hergeboorte gaan: dit is eerder “herverwekking” – ’n totaal nuwe oorsprong! Die skrywer se gebruik van hierdie beeldspraak – “spiritual rebirth” (Louw & Nida, 1988:13.55) in ἀναγεννήσας word in 1:23 nader omskrywe: Christene is mense wat nuutgebore is (ἀναγεννημένοι), nie uit verganklike saad nie, maar uit onverganklike saad: die lewende en ewige woord van God.
- In die beeld van die nuwe geboorte (wat voortvloei uit die gedagte van “nuutskop”), met God as “Vader”, word die “moeder”-element vervang met die opstanding van Jesus Christus uit die dood. Marshall

7 Die term “barmhartigheid” as basis van God se verlossende handelswyse kom ook voor in die twee eulogieë in Lukas 1:50/54 (*Magnificat*) en Lukas 1:72 (*Benedictus*).

(1991:36) se stelling: “The metaphor is not pushed beyond the thought of the engendering of life, the action of the Father alone being envisaged with no thought being given to any metaphorical equivalent of a mother” is dus net gedeeltelik korrek: die moeder-element word wel onderdruk, maar dan tog vervang met die *opstanding van Jesus Christus uit die dood*⁸. Die nuwe geboorte vind plaas deur Christus se opstanding. So verbind die 1983-Afrikaanse vertaling dit ook, en skrywe Kelly (1969:48): “Christ’s resurrection is the ground and guarantee of our resurrection hope”. Du Toit (1974:62-63) bevestig ook dieselfde gedagte: “our hope is alive ... because Jesus Christ has been resurrected from the dead”; so ook Kendall (1986:107): “This new existence is grounded in the resurrection of Jesus ...”. Waar die gedagte van die kruis en die kruisdood die *plaasvervangende en versoenende* aspek van die verlossing is, is dit die klem op Jesus se opstanding uit die dood wat as die *regenererende* aspek van die nuwe lewe geld.

- Die *doel* (εἰς + akk.) van hierdie nuwe geboorte is *eerstens* die verkryging van ’n lewende hoop: εἰς ἐλπίδα ζῶσαν. Die hoop word as “lewend” omskrywe waarskynlik omdat dit (a) in die gelowiges *lewe* (3:15), en (b) op die ware *lewe* gerig is, en derhalwe *egte* hoop is, en (c) daarom effektief en seker is (nie dood of oneffektief nie). Hoop is een van die sleutelwoorde in die brief en staan in noue verband met die toekoms van die Christene wat in ’n vyandige wêreld lewe, soos blyk uit 1:13, 21; 3:15: die hoop van die gelowiges transendeer hierdie vyandige wêreld en die fisiese dood, en vind sy verwerkliking in die nuwe wêreld van God wat by die openbaring van Christus (1:5, 7,13) ten volle intree.
- Die *tweede* doelstelling van die nuwe lewe word uitgedruk deur die beeld van ’n *erflating*, wat waarskynlik deur die voorafgaande beeld van die wedergeboorte tot nuwe kinders geïnspireer kon gewees het (Kelly, 1969:50), terwyl die beeld natuurlik ook ’n ryke tradisie in die Ou Testament gehad het (Grosheide, 1954:142), waar dit verwys het na óf Kanaän (Deut. 15:4;19:10), óf God self (Ps. 16:5), óf die ewige lewe (Dan. 12:13; en Grosheide, 1954:143) . Verder word die gedagte van ’n eskatologiese erfenis reeds weerspieël in die *Jesus-logia* (Matt. 5:12a; 6:19-20; Luk. 12:33). Vir Paulus is Christene God se erfgename en hulle erfenis word soms geassosieer met ewige lewe (Tit. 3:7), heerlikheid saam met Christus (Rom. 8:17), onsterflikheid (1 Kor. 15:50), die koninkryk (Ef. 5:5), terwyl vir die skrywer van Hebreërs

8 Die noue band tussen “nuutskep” en “opstanding” word ook formeel bevestig deur die assonansie: ἀναγεννήσας – ἀναστάσεως.

(1:14) dit heenwys na verlossing – dit is dus duidelik eskatologies in wese, soos bevestig deur die skrywer se beskrywing van hierdie erfenis as onverganklik (kyk ook 1:23; 3:4), onbevlek en onverwelklik (kyk ook 5:4). As sodanig karakteriseer hy die erfenis se ware aard as iets wat geheel en al anders is as die gewone menslike besittings. Grosheide (1954:143) praat van *heilsgoedere* (teenoor aardse goedere), en as sodanig transendeer dit hierdie vyandige, maar verbygaande en sterflike wêreld. Verder word die heilsgoedere bewaar soos 'n skat vir die gelowige in die hemele (die woonplek van God, en dus die sfeer van verlossing en geluksaligheid), sodat geen aardse katastrofes – lyding of vervolging of verganklikheid – in hierdie wêreld waarin die gelowiges nou lewe, die gelowiges van hulle ware bestemming kan berowe nie.

- Laasgenoemde gedagte word verder bevestig deur die slotvers van die eerste strofe. Nie net word die erfenis bewaar nie, maar ook die *erfgename* daarvan⁹, en dit deur die *krag van God*, en omdat hulle *glo*. Marshall (1991:38) skrywe in dié verband:

This ... shows that God's power does not work automatically, regardless of the attitude of the Christian. It is as Christians trust in God that they experience his power to protect them.

Hierdie feit hang saam met die hele etiek van die Nuwe Testament wat gebaseer is op die formule van indikatief-imperatief (“Wees heilig, want Ek is heilig” in 1:16): God bewaar die gelowige deur sy krag, maar die gelowige moet in hierdie krag van God glo. Die beeld wat hier deur die skrywer opgeroep word, is dié van “a position guarded (φρουρέω) by a military sentinel (διὰ πιστέως) as evidence of the military force (δύναμις θεοῦ) he represents” soos Achtemeier (1996:97) dit stel (ook Grosheide, 1954:144). Die geloof van die gelowiges is dan inderdaad die instrument waardeur die goddelike beskerming 'n realiteit word. Die uitdrukking “deur die geloof” kom 16x in Paulus voor, maar elders in die Nuwe Testament net nog een maal in Handeling, sodat ons hier dalk Pauliniese invloed kan vermoed (Seethaler, 1985:20).

- Die gelowiges se nuwe lewe en hulle bewaring deur God se krag omdat hulle in God glo, is *derdens* gerig op hulle verlossing wat aan die einde van die tyd verwerklik word. *Verlossing* is sowel die objek van die gelowiges se lewende hoop as die inhoud van hulle erfenis. Verlossing behels verder waarskynlik in die konteks van hierdie brief

9 Kelly (1969:52) praat van 'n “conscious correspondence between the two participles (*teteremenen* and *phrouroumenous*) in the Greek ...”

onder andere die volgende: die gedagte van bevryding van die vyandige wêreld (lyding en vervolging), die dood, God se eskatologiese oordeel (Achte-meier, 1996:97), en ten slotte die betree van God se nuwe wêreld. Laasgenoemde tree eers ten volle in werking aan die einde van die tyd, wat elders omskrywe word as die “openbaring van Jesus Christus” (1:7, 13), alhoewel dit nietemin verstaan word as ’n “in die Gegenwart hineinwirkende Macht” (Seethaler, 1985:21) – soos blyk uit ἐπιτέλει. In hierdie verband skrywe Kendall (1986:108):

... the expression of salvation as a climax to Christian life ... suggests that Christian life is dynamic and eschatological ... Though salvation is the goal of Christian life, it has been manifested historically in the sufferings and glories of Jesus Christ and constitutes a present reality for those who have received grace in the proclamation of the gospel.

3.2 Strofe 2 (verse 6-7)

Die fokus verskuif nou vanaf die toekomstige perspektief wat voortvloei uit God se daad van medelye (hoop, erfenis en verlossing), na die huidige situasie: lyding en beproewing. Alhoewel die gelowiges ’n lewende hoop op ’n heerlike erfenis ontvang omdat hulle in God glo, lewe hulle in ’n God-vyandige wêreld waarin hulle noodwendig as Christene veelvuldige beproewings sal ervaar. Ten spyte hiervan is hulle hoop lewend gerig op die blydschap wat gegrond is in hulle hoop op ’n ewige erfenis en verlossing wat vir hulle bewaar word (kyk verder Rom. 5:35; Heb. 10:32-36; Jak. 1:2; Matt. 5:11-12 en Luk. 6:22-23).

Die perspektief op hierdie beproewing wat hulle nou nog moet deurstaan, word deur ander belangrike faktore in ’n besondere konteks geplaas wat vir gelowiges van alle tye belangrik is:

- Eerstens die feit dat dié beproewing slegs *vir ’n kort tydjie* duur – in vergelyking met die ewigheidswaarde van hulle verlossing. Dit bevestig die eskatologiese ondertoon van die passasie.
- Alhoewel die frase “al is dit nodig” dui op die onvermydelikheid van lyding/beproewings (kyk Kendall, 1986:108), verwys δεῖ in dié verband in besonder na die soewereine wil van God: dit berus alles in sy hande.
- Derdens het die beproewing ten doel *dat die geloof daardeur getoets* word. Die toetsing van hulle geloof word deur die skrywer deur middel van ’n analogie (kyk Plinius *Hist. nat.* 33.19.59) met die toetsing van metale omskrywe: goud is ’n kosbare metaal, maar kan deur onsuiverhede in waarde verloor. Derhalwe het dit suiwering (deur vuur – kyk 1 Kor. 3:13) nodig om die werklike waarde daarvan na vore

te bring. Hulle geloof is in God se oë kosbaarder as die kosbaarste metaal (goud), maar moet dieselfde pad loop as goud om tot die ware egtheid daarvan te geraak. In die vergelyking met goud moet die gedagte, uitgedruk deur ἀπολλυμένου nie uit die oog verloor word nie: dit impliseer 'n argument vanuit die mindere na die meerdere – as goud wat vergaan, getoets moet word om tot suiwerheid te geraak, soveel te meer hulle geloof. Seethaler (1985:21) sien hierin 'n verdieping van perspektief in die beeld. Die fokus val verder ook, soos Achtemeier (1996:102) aandui, meer op die aard van hierdie geloof as op die geloof self: “It is that tested and proved character (δοκίμιον) of faith which is more precious (πολυτιμότερον) than gold and which brings approval from God at the last judgement”. In hierdie opsig kan die woordspel tussen δοκίμιον – δοκιμαζομένου gesien word as 'n bekragtiging van die beeld van “toetsing”. Die gedagte van die geloof wat getoets moet word of die toets deurstaan, kom dikwels in die Nuwe Testament voor, en veral in 'n eskatologiese konteks waarin die korte duur van die beproewings gekontrasteer word met die ewige heerlikheid wat op die gelowige wag.

- Die toetsing van hulle geloof het verder ten doel dat dit aldus – dit wil sê, wanneer dit die beproewinge deurstaan – heerlikheid en eer waardig mag wees op die dag van die Here. Aangesien die woorde ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν nie nader omskrywe word nie, kan dit dui op sowel die erkenning van die gelowige deur God op grond van sy geloof wat die toets deurstaan het (Achtemeier, 1996:102; Kendall, 1986:108) as op die feit dat God so geprys sal word. Laasgenoemde gedagte sluit aan by die openingswoorde “God moet geprys word”, en kom sodoende dan ooreen met die soortgelyke frase wat die refrein vorm in die Efese-eulogie (1:6/12/14). Myns insiens pas die eerste moontlikheid die konteks die beste en word dit deur die meeste navorsers aanvaar.

3.3 Strofe 3 (verse 8-9)

Hierdie strofe kan gesien word as 'n gelowige en troosvolle nasê van die verrese Christus se woorde aan Tomas: “Gelukkig is dié wat nie gesien het nie en tog glo” (Joh. 20:29b). Die lesers se teenwoordige ervaring van lyding en hulle verwagte toekomstige heerlikheid en blydschap word in hierdie strofe verwoord in die vorm van 'n spanning tussen geloof en aanskoue, 'n algemene *topos* in die vroeë Christelike lering. Die lewe van die Christen is 'n lewe van geloof in die onsienbare Here, soos Paulus dit stel in 2 Korintiërs. 5:7: “... want ons lewe deur geloof, nie deur sien nie” (kyk ook Rom. 8:24; 10:14; Heb. 11:27). Seethaler (1985: 21-22) skrywe in dié verband: “Nicht sehen und doch glauben, nicht sehen und doch lieben – in diesen Gegensatzpaaren wird das Wesen der

christlichen Glaubenssituation offenbar". Hulle liefde en geloof sal hulle verwerkliking verkry in hulle toekomstige vreugde. Die omskrywing van hulle vreugde as "onuitspreeklik" en "heerlik", asook die perifrasmes of pleonasme ("julle sal julle verbly met 'n blydschap"), dui aan die een kant op die *goddelike oorsprong* van hulle vreugde: dit kan nie deur menslike woorde omskryf word nie, en aan die ander kant op die *eskatologiese aard* daarvan: dit is met heerlijkheid deurdring, 'n heerlijkheid wat wag vir hulle wat getrou is aan Christus. Dit is dus 'n vreugde "lit up by the light of eternity" (Scharlemann, 1975:14). Wat hulle liefde vir Christus betref, wys Kelly (1969:57) daarop dat dit dui op die "increasing emphasis in the apostolic (or sub-apostolic) Church on personal love for Jesus". So kan Efesiërs 6:24 dan ook afsluit met die seëngroet: "Die genade sal by almal wees wat vir ons Here Jesus Christus met onverganklike liefde liefhet."

Die rede vir hulle liefde en geloof ten spyte van hulle nie-sien van Christus, word aangegee deur die teenwoordige partisipale konstruksie van vers 9 (κομίζόμενοι κτλ): dit benadruk die spanning tussen hede en toekoms: die toekomstige verlossing van hulle siele (σωτηρία ψυχῶν) is reeds besig om verwerklik te word. Die frase "verlossing van julle siele" verwys hier nie na die bevryding van die "siel" uit die kerker van die liggaam nie (aangesien die woord "siel" hier, soos oral in 1 Petrus (vgl. 1:22; 2:11, 25; 3:20; 4:19) en die Nuwe Testament, in die Semitiese gebruik (vgl. Gen. 2.7) verstaan moet word: die mens as lewende wese, sy self, sy persoon), maar na die nuwe mens in God se nuwe wêreld, vrygespreek van die oordeel van God (Achtemeier, 1996:97). Dautzenberg (1964:266) wys daarop dat die uitdrukking σωτηρία ψυχῶν binne 'n apokalipties-eskatologiese tradisie ontstaan het, en derhalwe slegs verstaan kan word as "Rettung der Existenz aus dem drohenden Gericht oder vor dem Gericht". Vers 9 bevestig dus vers 7b: alhoewel die teenswoordige situasie van die lesers een van lyding is, sal dit nietemin uitloop op toekomstige verlossing, vreugde en heerlijkheid.

3.4 Strofe 4 (verse 10-11) en 5 (vers 12)

Terwyl die eerste strofe heengewys het na toekomstige resultate van God se daad van die nuutmaak van gelowiges, en die tweede en derde op die huidige resultate (lyding, liefde en geloof), wys hierdie strofe terug na die verlede, waarin hierdie verlossing aangekondig is deur die profete onder die werking van die Heilige Gees (verse 11 en 12). As sodanig werp hierdie slotverse belangrike lig op die wyse waarop die vroeë Christene die Ou Testament benader en geïnterpreteer het.

Reeds die Esseners, gevolg deur sowel Christus self asook die vroeë Christene, het die Ou Testament gelees in terme van hulle eie geskiede-

nis en heil, met ander woorde: dat die Ou-Testamentiese profesieë in hulle geskiedenis vervul is, en in besonder gefokus het op die Messias (Jesus Christus) en sy koms. So dui die verwysing na die Ou-Testamentiese profete op die kontinuïteit van God se heilsplan en derhalwe die eenheid van die goddelike openbaring, wat weer op sy beurt die sekerheid van die aangekondigde verlossing in Christus onderstreep (Achte-meier, 1996:108). Wanneer die skrywer dus hier verwys na τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος (vers 10), beskrywe hy die profesieë vanuit 'n Christelike perspektief. Interessant is verder die feit dat die skrywer vermeld dat die profete met God in gesprek verkeer het oor die betekenis van hulle profesieë ten opsigte van hierdie saligheid, wat onteenseglik dui op die verlossing in *Christus*. Meer nog: die profete se navraag gaan spesifiek oor die tyd wanneer en die omstandighede waaronder die profesieë oor die *lydinge en heerlijkheid* van Christus as Messias vervul sal word.

'n Verdere belangrike aspek oor hierdie Christelike lees van die Ou Testament is die feit dat die profete se werk as 'n diens aan die evangelie gesien word (διηκόνουν ... ἃ νῦν ἀνηγγέλθη ... τῶν εὐαγγελισαμένων, vers 12), wat bevestig word deur die tweemalige uitwysing van die bevoordeeldes as "*julle*" en die gebruik van die imperfektum διηκόνουν. So word duidelik gesinspeel op die eenheid van die oorsprong en inhoud van die Ou-Testamentiese getuienis en die Nuwe Testament (evangelie).

Wat die boodskap van die profete betref, word dit deur die skrywer verder deur die volgende sake belig:

- Die skrywer se skets van die profete se gretige ondersoeke van die Messiaanse tydperk weerspieël die gees van die laat-Judaïsme (Dan. 10 e.v.) en die Qumran-sektes. Hierdie strofe stam dus ongetwyfeld uit die voorstellingswêreld van die apokaliptiek. Die apokaliptici het die heil verwag as einddoel van die geskiedenis en wou die tydstip van die voleinding dus te wete kom en bereken. Die Bybelse profete word in hierdie passasie voorgestel vanuit die gesigspunt van 'n apokalipties-Christelike teologie (Seethaler, 1985:22).
- Die profesieë van die Ou Testament geld nou as die boodskap van die evangelie/kerk, soos reeds hierbo aangeraak is (kyk hiervoor 1 Kor. 15:3-5).
- Die Heilige Gees het mense in staat gestel om hierdie evangelie te verkondig (kyk Hand. 1:8; 5:32; 1 Kor. 2:14; 1 Tess. 1:5; Heb. 2:4), wat waarskynlik 'n verwysing is na die uitstorting van die Heilige Gees op Pinsterdag (ἀποσταλέντι ἅπ! οὐρανοῦ, vers 12), alhoewel sommige (bv. Achte-meier, 1996:111-112) redeneer dat dit net die

goddelike oorsprong en inisiatief daarvan wil bevestig. Nietemin, ook hier verstaan die skrywer die kontinuïteit van die werking van die Gees (Achte-meier, 1996:113; Seethaler, 1985:22): die τῷ ... πνεῦμα Χριστοῦ van vers 11 is dan waarskynlik dieselfde as die ἐν πνεύματι ἀγία van vers 12, alhoewel sommige (Kelly, 1969:60; Achtemeier, 1996:109-110) meen dat die eerste dui op die teenwoordigheid van die pre-eksistente Christus onder die profete.

- Die byvoeging dat die engele begeer om 'n insig¹⁰ in hierdie dinge te verkry, impliseer dat hulle onbekend was met bepaalde aspekte van die mens se verlossing (kyk Mark. 13:32; Rom. 16:25; 1 Kor. 2:6-9), maar terselfdertyd wil dit ook die engele se intense interesse in God se verlossingsplan benadruk (Achte-meier, 1996:112; Seethaler, 1985:23). Volgens Achtemeier (1996:105-107) weerspieël dit 'n apokalip-tiese perspektief wat eie is aan sommige literêre genres in die Nuwe Testament. Inderdaad word dit hier nie 'n tematiese saak nie, maar beklemtoon dit nietemin die feit dat God se heilsplan voortbeweeg na die klimaks daarvan, en lê dit terselfdertyd ook nadruk op die voorreg van die gelowiges. Die voortbeweeg van God se heilsplan dien as verhoging van hulle hoop, en derhalwe as rede waarom God geprys moet word.
- Oor die spesifieke verwysing en betekenis van *lydinge* (vers 11) word getwyfel: omdat die normale genitiefkonstruksie ("van Christus") hier nie voorkom nie, maar die preposisionele frase εἰς Χριστόν, is die opvatting dat dit nie verwys na Christus se lydinge nie, maar na die lydinge van hulle wat Christus ten doel het. In vers 10 het ons egter 'n soortgelyke konstruksie met besitsfunksie in εἰς ὑμᾶς. Die mees voor die hand liggende verklaring in hierdie konteks is dat dit heenwys na Christus se sterwe (kyk 2:21-24; 3:18; 4:1,13; 5:1), terwyl *heerlikheid* dui op sy opstanding, hemelvaart, sy gaan sit aan die regterhand van die Vader, en dat Hy as Regter van die lewendes en die dooies sal optree (kyk 3:22; 4:5).

4. Samevatting: die funksie van die eulogie in 1 Petrus

Die laaste doelstelling wat in die inleiding aangedui is, raak die funksie van die eulogie binne die breë raamwerk van die brief.

- Die skrywer dui in die *inscriptio* (1:1-2) met name aan wie die outeur en die addressante is, naamlik die gelowiges in die vyf Romeinse provinsies, wat oor die grootste gedeelte van Klein-Asië gestrek het.

10 Die werkwoord παρακύπτειν word dikwels in sowel die LXX as by patristiese skrywers gebruik in die sin van 'n *intensiewe* kyk in 'n saak teenoor ander kontekste waar dit net verwys na die gedagte van "inloer", 'n "kykie kry van iets".

Daarna roep hy in die *eulogie* (1:3-12) die lydende gelowiges op om God te prys vir hulle nuwe lewensbestaan deur Jesus Christus se opstanding – 'n nuwe lewensbestaan wat sal uitloop op 'n onbesmette erfenis in die hemele. Hulle huidige situasie van lyding is van korte duur, maar nietemin noodsaaklik, sodat hulle geloof getoets, en lofwaardig bevind word op die dag van die Here.

- Hierdie feit geld nou vir die skrywer as basis vir *vier groepe van aansporings* wat vanaf 1:13–5:11 uitdrukking vind (5:12-14 bevat die groete en slot):
- Die eerste groep aansporinge kom voor in 1:13-25: As mense wat 'n lewende *hoop* (1:3) besit, moet hulle hulle *hoop* vestig op die genade, en as gehoorsame kinders 'n heilige lewe nahou. Omdat hulle geloof en hoop op God gerig is, moet hulle in eerbied vir Hom lewe gedurende hulle vreemdelingskap in die wêreld, en mekaar van harte liefhê.
- Die tweede groep vind ons terug in 2:1-10, waarin die skrywer wys op die plig van persoonlike en gesamentlike groei.
- Die derde groep kom voor in 2:11-4:19 en bevat voorskrifte vir hulle lewenswandel wat dan op verskillende verhoudings betrekking het: *burgerlik* (verhouding tot die landsowerheid – 2:12-17), *arbeidsveld* (verhouding tot werkgewers – 2:18-25), *huislik* (verhouding tot die huweliksmat – 3:1-7), *sosiaal* (verhouding tot naaste in die algemeen – 3:8-12), en hulle optrede ten opsigte van *verontregting* (3:13-4:19).
- Die vierde en laaste groep aansporings is *kerklik* van aard: hulle gedrag binne die kerklike gemeenskap (5:1-11).

Samevattend kan gestel word dat die studie aantoon dat die eulogie in 1 Petrus 1:3 e.v. die funksie van die *exordium* binne die geheel van die brief beklee. Die gedagtes van hoop, geloof, liefde, wat in die *eulogie* uitgespel word, vorm dan kennelik in die res van die brief die boustene van hulle lewe in diens van God en medemens te midde van hulle verontregtinge en diskriminasie. Die diskriminasie en verontregting wat die gelowiges in die vyf Romeinse provinsies van die kant van die Romeinse owerhede, Jode en onbekeerde huisgenote ondergaan het, is vir die skrywer die aanleiding om hulle te troos en te bemoedig: hulle is God se nuwe mense, mense wat, omdat hulle in Hom glo en Hom liefhet, deur God se mag bewaar word tydens hulle vreemdelingskap in die wêreld. Maar juis omdat hulle geroep is tot 'n nuwe lewensbestaan, en die einddoel van hulle geloof hulle verlossing is, moet hulle in al die verhoudings waarin God hulle geplaas het, heilig lewe. Hulle is nie net tot so 'n heilige lewe gewek deur Christus se opstanding uit die dood nie, maar juis ook Christus se lyding op aarde is die motivering om te midde van hulle eie lyding te volhard.

Bibliografie

Lys van afkortings:

Ad. Eph. = Ignatius, Ad Ephesios

De bap. = Tertullianus, De Baptismo

Hist. nat. = Plinius, Historia naturalis

Inst. = Quintilianus, Institutio oratoria

Met. = Apuleius, Metamorphoses

Ref. = Hippolytus, Refutatio omnium haeresium

- ACHTEMEIER, P.J. 1996. 1 Peter. A commentary on First Peter. Minneapolis : Fortress.
- ARICHEA, D.C. & NIDA, E.A. 1980. A translator's handbook on the First Letter from Peter. New York, London & Stuttgart : UBS.
- BARKHUIZEN, J.H. 1990. The strophic structure of the eulogy of Ephesians 1:3-14. *Hervormde Teologiese Studies*, 46(3):390-413.
- BLASS, F., DEBRUNNER, A. & RHEKOPF, F. 1979. Grammatik des neutestamentlichen Griechisch. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht.
- CHEVALIER, M.A. 1972. 1 Pierre 1/1 à 2/10: Structure littéraire et conséquences exégétiques. *Revue d' Histoire et de Philosophie religieuse*, 51:129-142.
- COUTTS, J. 1956. Ephesians 1.3-14 and 1 Peter 1.3-12. *New Testament Studies*, 3:115-127.
- DAUTZENBERG, G. 1964. Σωτηρία ψυχῶν (1 Pet.1:9). *Biblische Zeitschrift*, 8:262-276.
- DEICHGRÄBER, R. 1976. Gotteshymnus und Christushymnus in der frühen Christenheit. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht.
- DU TOIT, A.B. 1974. The significance of discourse analysis for New Testament interpretation and translation: introductory remarks with special reference to 1 Peter 1.3-13. *Neotestamentica*, 8:54-79.
- FINK, P.R. 1967. The use and significance of *en ho* in 1 Peter. *Grace Journal*, 8(2): 33-39.
- GOPPELT, L. 1978. Der Erste Petrusbrief. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht.
- GOPPELT, L. 1982. Theology of the New Testament. Grand Rapids : Eerdmans.
- GROSHEIDE, F.W. 1954. Kol. 3:1-4; 1 Petr. 1:3-5; 1 Joh. 3:1-2. *Gereformeerde Theologisch Tijdschrift*, 54:139-147.
- KELLY, J.N.D. 1969. The Epistles of Peter and of Jude. London : Adam & Charles Black.
- KENDALL, D.W. 1986. The literary and theological function of 1 Peter 1.3-12. (In Talbert, Ch.H., ed. Perspectives on First Peter. Macon, Georgia : Mercer University Press. p. 103-120.)
- KILPATRICK, G.D. 1986. 1 Peter 1:11 ΤΙΝΑ Η ΠΟΙΟΝ ΚΑΙΠΟΝ. *Novum Testamentum*, XXVIII (1):91-92.
- KROLL, J. 1968. Die Christliche Hymnodik bis zu Klemens von Alexandria. Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- LOHSE, E. 1986. Parenesis and Kerygma in 1 Peter. (In Talbert, Ch.H., ed. Perspectives on First Peter. Macon, Georgia : Mercer University Press. p. 37-59.)
- LOUW, J.P. & NIDA, E. 1988. Greek-English Lexicon of the New Testament based on Semantic Domains. Vol. 1 en 2. New York : United Bible Societies.
- MARSHALL, I.H. 1991. 1 Peter. Illinois : Downers Grove. (The IVP New Testament Commentary Series, Intervarsity Press.)

- MARTIN, T. 1992. The present indicative in the eschatological statements of 1 Peter 1:6, 8. *Journal of Biblical Literature*, 111:307-312.
- NEUGEBAUER, F. 1980. Zur Deutung und Bedeutung des 1. Petrusbriefes. *New Testament Studies*, 26:61-86.
- RICHARD, E. 1986. The functional Christology of First Peter. (In Talbert, CH.H., ed. *Perspectives on First Peter*. Macon, Georgia : Mercer University Press. p. 121-139.)
- SANDERS, J.T. 1962. The transition from opening epistolary Thanksgiving to Body in the Letters of the Pauline corpus. *Journal of Biblical Literature*, 81:348-362.
- SCHARLEMANN, M.H. 1975. An apostolic descant (An exegetical study of 1 Peter 1.3-12). *Concordia Journal*, 2:9-17.
- SCHUTTER, W.L. 1989. Hermeneutic and composition in 1 Peter. Tübingen : Mohr. (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 2/30.)
- SEETHALER, P-A. 1985. 1. und 2. Petrusbrief/Judasbrief. Stuttgart : Verlag Katholisches Bibelwerk. (Stuttgarter Kleiner Kommentar, Neues Testament 16.)
- SMYTH, H.W. 1959. Greek Grammar. Cambridge : Harvard University Press.
- THÚREN, L. 1995. Argument and theology in 1 Peter. Sheffield : Sheffield Academic Press. (Journal for the Study of the New Testament. Supplement Series 114.)
- WHITE, J.L. 1972. The form and function of the body of the Greek letter: A study of the letter-body in the non-literary papyri and in Paul the Apostle. Montana : Missoula.
- WHITE, J.L. 1984. New Testament Epistolary Literature in the framework of ancient epistolography. *Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt*, II.25.2:1730-1756.
- WINDISCH, H. 1951. Die Katholischen Briefe. Tübingen : Mohr.

Kernbegriffe:

eulogie as exordium
funksie van eulogie
strofiese opbou
teologiese perspektief

Key concepts:

eulogy as exordium
function of eulogy
strophic structure
theological perspective